**Neljapäev, 24. november 2022**

P9_TA(2022)0421

# Energiaharta lepingu ajakohastamise tulemus

**Euroopa Parlamendi 24. novembri 2022. aasta resolutsioon energiaharta lepingu ajakohastamise tulemuste kohta (2022/2934(RSP))**

(2023/C 167/10)

*Euroopa Parlament,*

— võttes arvesse 1994. aastal allkirjastatud ja 1998. aastal jõustunud energiaharta lepingut,

— võttes arvesse 2017. aastal algatatud energiaharta lepingu uuendamist ja sellekohast ELi ettepanekut,

— võttes arvesse Pariisis 12. detsembril 2015. aastal ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 21. istungjärgul vastu võetud kokkulepet (edaspidi „Pariisi kokkulepe“),

— võttes arvesse komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatist „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019)0640),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/1119, millega kehtestatakse kliimaneutraalsuse saavutamise raamistik ja muudetakse määruseid (EÜ) nr 401/2009 ja (EL) 2018/1999 (Euroopa kliimamäärus) ([1]),

— võttes arvesse komisjoni 28. septembri 2021. aasta soovitust (EL) 2021/1749 pealkirjaga „Energiatõhususe esikohale seadmine – põhimõtete rakendamine“ ([2]) ja sellele lisatud suuniseid,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta ([3]),

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2002, millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, milles käsitletakse energiatõhusust ([4]),

— võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu kohtupraktikat, eelkõige tema 16. mai 2017. aasta arvamust 2/15, mis käsitleb ELi ja Singapuri Vabariigi vahelist vabakaubanduslepingut ([5]), 6. märtsi 2018. aasta otsust kohtuasjas C-284/16 (eelotsus kohtuasjas Slovaki Vabariik *vs.* Achmea BV) ([6]), 30. aprilli 2019. aasta arvamust 1/17 Kanada ning ELi ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu kohta ([7]), 2. septembri 2021. aasta otsust kohtuasjas C-741/19 (eelotsus kohtuasjas Moldova Vabariik *vs.* Komstroy LLC)) ([8]) ja 26. oktoobri 2021. aasta otsust kohtuasjas C-109/20 (eelotsus kohtuasjas Poola Vabariik *vs.* PL Holdings Sàrl) ([9]),

— võttes arvesse ÜRO rahvusvahelise kaubandusõiguse komisjoni (UNCITRAL) III töörühmale 2017. aastal antud volitusi töötada välja investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise reform,

([1]) ELT L 243, 9.7.2021, lk 1.
([2]) ELT L 350, 4.10.2021, lk 9.
([3]) ELT L 328, 21.12.2018, lk 82.
([4]) ELT L 328, 21.12.2018, lk 210.
([5]) Arvamus, 16. mai 2017, EU:C:2017:376.
([6]) Kohtuotsus, 6. märts 2018, Slovaki Vabariik *vs.* Achmea BV, C-284/16, EU:C:2018:158.
([7]) Arvamus, 30. aprill 2019, EU:C:2019:341.
([8]) Kohtuotsus, 2. september 2021, Moldova Vabariik *vs.* Komstroy LLC, C-741/19, EU:C:2021:655.
([9]) Kohtuotsus, 26. oktoober 2021, Poola Vabariik *vs.* PL Holdings Sàrl, C-109/20, EU:C:2021:875.

— võttes arvesse Itaalia otsust taganeda energiaharta lepingust alates 1. jaanuarist 2016,

— võttes arvesse energiaharta lepingu lõpetamist käsitlevat seaduseelnõu, mille Poola valitsus võttis vastu 10. augustil 2022 ja edastas 25. augustil 2022 Poola parlamendile,

— võttes arvesse Hispaania valitsuse 12. oktoobri 2022. aasta, Madalmaade valitsuse 19. oktoobri 2022. aasta, Prantsusmaa valitsuse 21. oktoobri 2022. aasta, Sloveenia valitsuse 10. novembri 2022. aasta, Saksamaa valitsuse 11. novembri 2022. aasta ja Luksemburgi valitsuse 18. novembri 2022. aasta teadet kavatsuse kohta energiaharta lepingust taganeda,

— võttes arvesse Euroopa Liidu liikmesriikide vaheliste kahepoolsete investeerimislepingute lõpetamise lepingut, mis allkirjastati 5. mail 2020 ([10]),

— võttes arvesse oma hiljutisi resolutsioone, eelkõige 23. juuni 2022. aasta resolutsiooni ELi rahvusvahelise investeerimispoliitika tuleviku kohta ([11]) ning 20. oktoobri 2022. aasta resolutsiooni Egiptuses Sharm el Sheikhis toimuva 2022. aasta ÜRO kliimamuutuste konverentsi (COP27) kohta ([12]),

— võttes arvesse, et nõukogus ei saavutatud kvalifitseeritud häälteenamust, et kiita heaks energiaharta lepingu ajakohastamist käsitlev tekst, mis oleks olnud ELi seisukoha aluseks energiaharta konverentsi 33. istungil,

— võttes arvesse komisjoni 5. oktoobri 2022. aasta teatist energiaharta lepingu tõlgendamist käsitleva kokkuleppe kohta liikmesriikide, Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse vahel (COM(2022)0523),

— võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõikeid 2 ja 4,

A. arvestades, et energiaharta leping on rahvusvaheline leping; arvestades, et leping allkirjastati 1994. aasta detsembris ja jõustus 1998. aasta aprillis; arvestades, et energiaharta lepingu on allkirjastanud 53 osalist, sealhulgas Euroopa Liit ning Euratom ja kõik selle liikmesriigid peale Itaalia, kes taganes sellest 2016. aastal; arvestades, et EL ja selle liikmesriigid moodustavad üle poole energiaharta lepingu hääleõiguslikest liikmetest;

B. arvestades, et energiaharta lepingu esialgne eesmärk oli luua foorum ida-lääne poliitikaalaseks koostööks energeetika, investeeringute kaitse, kaubanduse ja transiidi valdkonnas; arvestades, et energiaharta lepingu investeeringute kaitset käsitlevaid sätteid ei ole alates 1990. aastatest ajakohastatud ja et võrreldes uute standarditega, mis kehtestati investeerimispoliitikat käsitleva ELi muudetud lähenemisviisiga, on need aegunud; arvestades, et kuni 2018. aastani ei tehtud midagi selleks, et võtta arvesse kliimamuutuste leevendamise ja fossiilkütustesse tehtavate investeeringute järkjärgulise lõpetamise pakilisust;

C. arvestades, et liikmesriikidel on umbes 1 500 enne Lissaboni lepingu jõustumist ratifitseeritud kahepoolset investeerimislepingut, millega endiselt kaitstakse fossiilkütustesse tehtavaid investeeringuid, mis hõlmavad investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise vana mudelit ning mis sisaldavad aegunud sätteid ja mehhanisme, mis on vastuolus ELi väärtuste ja õiguspõhimõtetega; arvestades, et ükski uus tänapäevasel lähenemisviisil põhinev rahvusvaheline investeerimisleping, mille üle EL on pärast Lissaboni lepingu jõustumist läbirääkimisi pidanud, ei ole seni jõustunud;

D. arvestades, et tõsiste kliimakriiside ärahoidmiseks ja meie energiajulgeoleku kaitsmiseks on vaja kiirendada fossiilkütuste järkjärgulise kasutuselt kõrvaldamise protsessi ja minna kiiresti üle taastuvenergiale;

E. arvestades, et Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärk on tegeleda kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemise probleemidega; arvestades, et kõik ELi poliitikavaldkonnad, kaasa arvatud investeerimispoliitika, peavad selle eesmärgi saavutamisele kaasa aitama;

F. arvestades, et valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli 2022. aasta aprillis avaldatud 2022. aasta kliimamuutuste leevendamise aruande kirjelduse kohaselt on energiaharta leping kliimamuutuste leevendamisele tõsine takistus;

([10]) ELT L 169, 29.5.2020, lk 1.
([11]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0268.
([12]) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2022)0373.

**Neljapäev, 24. november 2022**

G. arvestades, et energiasüsteemi ümberkujundamine nõuab puhtasse energiasse tehtavate ülemaailmsete investeeringute kiirendamist ning Euroopa energiaettevõtete motiveerimist investeerima taastuvenergiasse;

H. arvestades, et pidades silmas kasvavat õiguslikku ja poliitilist muret energiaharta lepingu pärast, algatati 2018. aasta novembris ELi ja selle liikmesriikide juhitud ajakohastamisprotsess, milles keskendutakse investeeringute kaitse standarditele, fossiilkütuste kaitse piiramisele ja kestliku arengu edendamisele; arvestades, et 27. novembril 2018 kiitis energiaharta konverents heaks ajakohastamist vajavate teemade loetelu; arvestades, et nõukogu andis komisjonile 2019. aasta juulis volitused pidada läbirääkimisi energiaharta lepingu ajakohastamise üle; arvestades, et 2020. aasta mais esitas EL ettepaneku energiaharta lepingu ajakohastamiseks; arvestades, et 15. veebruaril 2021 esitas EL energiaharta lepingu sekretariaadile täiendava ettepaneku käsitleda mõiste „energiasektori majandustegevus" määratlemise küsimust (niinimetatud fossiilkütuste erandit);

I. arvestades, et lepinguosalised jõudsid 24. juunil 2022 energiaharta lepingu ajakohastamises põhimõttelisele kokkuleppele; arvestades, et lepingu muudatused sisaldavad energiaharta lepingu investeeringute kaitse standardite muudatusi ja viidet riikide õigusele võtta näiteks keskkonnakaitse või kliimameetmetega seotud põhjustel regulatiivseid meetmeid;

J. arvestades, et lõpliku kokkuleppe õiguslikku teksti ei ole veel ametlikult avaldatud, mis ei vasta muude ELi kaubandus- ja investeerimislepingute läbipaistvuse tasemele;

K. arvestades, et alates läbirääkimiste lõpuleviimisest on Saksamaa, Prantsusmaa, Hispaania, Madalmaad, Poola, Sloveenia ja Luksemburg, kes kokku esindavad üle 70 % ELi elanikkonnast, teatanud oma kavatsusest energiaharta lepingust taganeda; arvestades, et Itaalia lõpetas energiaharta lepingus osalemise 2016. aastal; arvestades, et teised liikmesriigid alles kaaluvad energiaharta lepingus osalemisest loobumise võimalust;

L. arvestades, et nõukogus ei saavutatud kvalifitseeritud häälteenamust energiaharta lepingu ajakohastamise heakskiitmiseks, mis oleks olnud aluseks ajakohastatud teksti vastuvõtmisele energiaharta konverentsil 2022. aasta novembris; arvestades, et seetõttu võeti ajakohastamine energiaharta konverentsi päevakorrast maha;

M. arvestades, et ELil on nii palju hääli, kui palju tal on energiaharta lepingu osalisest liikmesriike; arvestades, et liikmesriigid võivad kasutada oma hääleõigust ainult juhul, kui EL oma hääleõigust ei kasuta; arvestades, et need ELi liikmesriigid, kes on energiaharta lepingu osalised, peaksid viima ratifitseerimise läbi vastavalt oma riiklikele ratifitseerimisnormidele ja kooskõlas pädevuste jaotusega ELi ja liikmesriikide vahel;

N. arvestades, et Euroopa Parlament peaks andma energiaharta lepingu ajakohastamisele oma nõusoleku, enne kui EL saaks alustada ajakohastatud lepingu ajutist kohaldamist vastavalt komisjoni poliitilistele suunistele; arvestades, et Euroopa Parlament peaks andma nõusoleku ELi energiaharta lepingust lahkumisele;

O. arvestades, et murettekitav hulk investeeringuid käsitlevaid nõudeid on seotud keskkonnameetmetega; arvestades, et mitmete riikide, sealhulgas liikmesriikide vastu on algatatud kohtuasju seoses kliima- või õiglase ülemineku poliitikaga; arvestades, et energiaharta leping on kõigist investeeringute kaitse lepingutest enim kohtuvaidlusi põhjustanud; arvestades, et praegu on käimas üle 40 ELi-sisese investeerimisvaidluse; arvestades, et energiaharta sekretariaadi andmetel on 1. juuni 2022. aasta seisuga algatatud energiaharta lepingu alusel vähemalt 150 investeerimisvaidlust, millest üks kolmandik on seotud fossiilkütustesse tehtavate investeeringutega ja millest 70 % on ELi-sisesed energiaharta lepingul põhinevad investeerimisvaidlused;

P. arvestades, et energiaharta leping on praegu ELi aluslepingutega vastuolus, sest see võimaldab investeerimiskohtutel ELi õigust tõlgendada ja kohaldada, kehtestamata vajalikke kaitsemeetmeid, mis säilitavad ELi regulatiivse autonoomia, ja kahjustab ELi institutsioonide toimimist kooskõlas ELi põhiseadusliku raamistikuga;

Q. arvestades, et Euroopa Liidu Kohus leidis kohtuasjas C-284/16 (eelotsus kohtuasjas Slovaki Vabariik *vs.* Achmea BV) 6. märtsil 2018. aastal tehtud otsuses, et ELi liikmesriikide vahel sõlmitud rahvusvahelistes lepingutes sisalduvad investori ja riigi vahekohtuklauslid on ELi aluslepingutega vastuolus ning seetõttu ei saa neid kohaldada pärast kuupäeva, mil viimasest ELi-sisese kahepoolse investeerimislepingu osalisest saab ELi liikmesriik; arvestades, et samu põhimõtteid kohaldades leidis Euroopa Liidu Kohus kohtuasjas C-741/19 (eelotsus kohtuasjas Moldova Vabariik *vs.* Komstroy LLC) 2. septembril 2021. aastal tehtud otsuses, et energiaharta lepingu artikli 26 lõike 2 punkti c tuleb

tõlgendada nii, et see ei ole kohaldatav ELi liikmesriigi ja teise ELi liikmesriigi investori vaheliste vaidluste suhtes, mis puudutavad investeeringuid, mille nimetatud investor on asjaomases liikmesriigis teinud; arvestades, et Euroopa Liidu Kohtu otsuseid kohaldatakse üldjuhul *ex tunc*; arvestades, et vahekohtunikud on oma aruteludes eiranud Euroopa Liidu Kohtu otsuseid;

R. arvestades, et EL on võtnud investeerimispoliitika reformimisel liidrirolli; arvestades, et alates Lissaboni lepingu jõustumisest on EL Euroopa Parlamendi nõudmisel ja toetusel võtnud vastu investeeringute kaitse reformitud mudeli ning otsustanud asendada investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise süsteemi investeerimiskohtu süsteemiga, alustanud läbirääkimisi mitmepoolse investeerimiskohtu üle, võtnud vastu õigusaktid, millega reguleeritakse siseturgu moonutavaid välisriigi subsiidiume, ning võtnud vastu õigusaktid välismaiste otseinvesteeringute taustauuringute kohta; arvestades, et kõige sellega liigutakse õiges suunas, et saavutada ajakohastatud ja kestlik investeerimispoliitika; arvestades, et selle reformikava edasiarendamiseks tuleb veel palju ära teha;

S. arvestades, et EL toetab käimasolevaid läbirääkimisi UNCITRALi III töörühmas ning mitmepoolse investeerimiskohtu loomist;

1. tunnistab, et energiaharta lepingut on tõsiselt kritiseeritud kui takistust taastuvenergiale üleminekul ning energiajulgeoleku kaitsmisel ELis ja selle liikmesriikides; on seisukohal, et energiaharta leping on aegunud dokument, mis ei teeni enam Euroopa Liidu huve, eriti seoses eesmärgiga saada 2050. aastaks kliimaneutraalseks;

2. väljendab heameelt ELi ja selle liikmesriikide jõupingutuste üle edendada energiaharta lepingu ajakohastamist; tunnustab komisjoni püüdlusi läbirääkimistel, et viia energiaharta leping vastavusse nõukogult saadud volitustega, säilitamaks ELi suutlikkus töötada välja avaliku poliitika meetmed, mis on kooskõlas Pariisi kokkuleppe, Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide ja Euroopa Parlamendi prioriteetidega;

3. tunnistab, et ajakohastatud energiaharta lepingu üle peeti läbirääkimisi vastusena tungivatele nõudmistele ELi liikmesriikidelt alates 2018. aasta novembrist; rõhutab, et energiaharta lepingu muutmine nõuab iga-aastasel energiaharta lepingu konverentsil kõikide lepinguosaliste ühehäälset nõusolekut;

4. väljendab veel kord muret selle pärast, et paljud konventsiooniosalised, sealhulgas suure sissetulekuga tööstusriigid, ei jaga ELi eesmärke kliimamuutuste leevendamise, kestliku arengu toetamise ja energiasüsteemi ümberkujundamise valdkonnas, hoolimata asjaolust, et nad kõik on allkirjastanud ka Pariisi kokkuleppe;

5. toonitab, et ajakohastatud energiaharta lepingu lõplik tekst lõimib komisjonile antud läbirääkimisvolituste elemente, ei vasta Pariisi kokkuleppe, ELi kliimamääruse ega Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidele, ei ole kooskõlas eesmärkidega, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi 23. juuni 2022. aasta resolutsioonis ELi rahvusvahelise investeerimispoliitika tuleviku kohta, sealhulgas eelkõige nõuetega seada fossiilkütuste investoritele viivitamata keeld kaevata lepinguosalisi kohtusse selle eest, et nad võtavad kooskõlas oma rahvusvaheliste kohustustega fossiilkütuste järkjärguliseks kasutuselt kõrvaldamiseks, olemasolevate fossiilkütustesse tehtavate investeeringute kaitse järkjärgulise kaotamise ajakava oluliselt lühendada ning investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanism kaotada; rõhutab, et Euroopa Parlament on väljendanud seisukohta, et EL ja selle liikmesriigid ei tohiks allkirjastada ega ratifitseerida investeeringute kaitse lepinguid, mis sisaldavad investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismi; kordab, et kui mitmepoolne investeerimiskohus on loodud, hakkavad selle volitused vahetult kehtima kõigi sellega liitunud riikide kehtivate kahe- ja mitmepoolsete investeerimislepingute, sealhulgas energiaharta lepingu suhtes;

6. väljendab heameelt ELi ja Ühendkuningriigi kavatsuse üle eraldada fossiilkütustesse tehtavad investeeringud energiaharta lepingu kaitsest; väljendab heameelt asjaolu üle, et ELi ja selle liikmesriikide jaoks kaotab enamik uusi investeeringuid fossiilkütustesse alates 15. augustist 2023 kaitse;

7. märgib, et energiaharta lepingu ajakohastatud ettepanekus säilitatakse olemasolevate fossiilkütustesse tehtavate investeeringute kaitse vähemalt 10 aasta jooksul; märgib, et kümne aasta arvestamine algaks ajakohastatud energiaharta lepingu jõustumisest, mis algab 15. augustil 2023, kui EL, selle liikmesriigid ja teised lepinguosalised lepivad kokku lepingu ajutises kohaldamises, ning et vastasel juhul algaks see alles pärast seda, kui kolm neljandikku lepinguosalistest on selle ratifitseerinud, pikendades fossiilkütustesse tehtavate investeeringute kaitset energiaharta lepingu aegumisklauslis sätestatud 20 aasta võrra; märgib, et ajakohastatud energiaharta lepingus on 2040. aastaks kehtestatud lõppkuupäev, millest alates fossiilkütustesse tehtavad investeeringud ei ole enam kaitstud, kui lepinguosalised otsustavad erandi kasuks; väljendab suurt

muret selle pärast, et see ajakava oleks vastuolus praeguste teadmistega selle kohta, kui kiiresti tuleb fossiilkütused kasutuselt kõrvaldada, et piirata globaalset soojenemist 1,5 °C-ni võrreldes industriaalühiskonna eelse tasemega, ning et see kahjustab ELi kliimaeesmärke; tuletab meelde, et parlament võttis seisukoha, et energiaharta lepinguga tuleks viivitamatult keelata fossiilkütuste investoritel lepingupoolte kohtusse kaebamine fossiilkütuste kasutamise järkjärgulise lõpetamise poliitika järgimise eest kooskõlas nende Pariisi kokkuleppe alusel võetud kohustustega; märgib, et olemasolevate investeeringute määratlus hõlmab uurimisetapis olevaid projekte ja nende võimalikku kasutamist tulevikus;

8. peab kahetsusväärseks asjaolu, et ajakohastatud energiaharta lepingu raames on enamik sellele allakirjutanud riike otsustanud säilitada fossiilkütuste investorite kaitse määramata ajaks;

9. rõhutab, et ajakohastatud energiaharta lepingut saab kasutada uute nõuete alusena ainult pärast selle täielikku jõustumist, kui nii investori vastuvõttev riik kui ka kostjaks olevad riigid on hakanud ajakohastatud energiaharta lepingut ajutiselt kohaldama; peab äärmiselt kahetsusväärseks, et selline olukord tekitab selgusetust, kuna see põhjustab ebaühtlast rakendamist ja viivitusi ning võib reformimata energiaharta lepingu kohaldamist pikendada;

10. väljendab heameelt selle üle, et ajakohastatud energiaharta lepingusse on lisatud uued sätted lepingu tõlgendamise kohta, eelkõige sätted, mis käsitlevad õigust reguleerida õiguspäraseid avaliku poliitika eesmärke, tungivat vajadust võidelda tõhusalt kliimamuutuste vastu, lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad mitmepoolsetest keskkonna- ja töölepingutest, sealhulgas Pariisi kokkuleppest, nende kohustust edendada energiainvesteeringuid viisil, mis aitaks kaasa kestlikule arengule ja vastutustundlikule ettevõtlusele; märgib, et kestliku arenguga seotud vaidluste lahendamiseks on lisatud lepitusmenetlusel põhinev mehhanism;

11. tuletab meelde oma seisukohta, et EL ja selle liikmesriigid ei tohiks allkirjastada ega ratifitseerida investeeringute kaitse lepinguid, mis sisaldavad investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismi; peab kahetsusväärseks asjaolu, et ajakohastatud energiaharta lepingusse jäi alles selle vananenud vaidluste lahendamise mehhanism, ning rõhutab märkimisväärseid tõendeid selle kohta, et investeeringute vahekohtunikud eiravad riikide soovi kaitsta oma avaliku poliitika eesmärke, eriti seoses fossiilkütuste järkjärgulise kaotamise või keskkonnakaitsega;

12. toetab käimasolevaid läbirääkimisi UNCITRALi III töörühmas, kus EL ja selle liikmesriigid püüavad luua mitmepoolset investeerimiskohut, millest saaks selle pädev organ rahvusvaheliste investeerimisvaidluste lahendamiseks; juhib tähelepanu sellele, et kui see kohus on loodud, hakkavad selle volitused vahetult kehtima kõigi sellega liitunud riikide kehtivate kahe- ja mitmepoolsete investeerimislepingute, sealhulgas energiaharta lepingu suhtes; tuletab meelde, et 1969. aasta rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 30 lõike 3 kohaselt on mitmepoolse investeerimiskohtu süsteem sellega liitunud riikide jaoks investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise mehhanismide suhtes ülimuslik; kutsub komisjoni üles UNCITRALi III töörühma läbirääkimisi võimalikult kiiresti edukalt lõpule viima;

13. kutsub komisjoni üles toetama selgesõnaliselt UNCITRALi tööprotsessi ja väljunditesse sellise mehhanismi lisamist, mille abil riigid saavad oma lepingutest investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamisele antud nõusoleku tõhusalt tagasi võtta või oma lepingud lõpetada;

14. tunneb muret selle pärast, et ajakohastatud tekstis on jäänud muutmata taganemise puhul kehtiv 20 aasta pikkune aegumisklausel ning väljendab kahetsust, et see ei kuulunud ELi läbirääkimismandaadi hulka, mistõttu ei ole energiaharta lepingu osaliseks jäänud riikidele endiselt jäetud võimalust lepingust kergesti taganeda, kui vahekohtunikud peaksid riikide reguleerimisvõimet edasi õõnestama; rõhutab, et energiaharta lepingust taganemise korral kohaldataks lahkuvatele lepinguosalistele energiaharta lepingu 20-aastast aegumisklauslit, mille kohaselt oleksid kõik olemasolevad investeeringud, mida see leping ei hõlma, jätkuvalt kaitstud vastavalt ajakohastamata energiaharta lepingus sisalduvatele normidele; väljendab aga heameelt selle üle, et kõik uued investeeringud jäävad kohe pärast taganemist kaitse alt välja; märgib, et ajakohastatud energiaharta lepingu kohaselt ei oleks enamik uusi investeeringuid fossiilkütustesse alates 15. augustist 2023 enam kaitstud;

15. peab kahetsusväärseks, et ajakohastatud energiaharta lepingus ei käsitleta sellist kriitilist küsimust nagu hindamistehnikad, mis võimaldavad maksta hüvitist, mis on investeeritud summadest oluliselt suurem; märgib, et kahjuhüvitisi käsitlevate sätetes kavandatavatel muudatustel oleks vähe mõju, kuna vahekohtunikud kalduvad kahju mõistet tõlgendama väga laialt; märgib, et need meetodid on väga vastuolulised, kuna neil on väga suur kaalutlusõigus ning tuginetakse väga keerulistele ja olemuslikult spekulatiivsetele eeldustele;

16. väljendab heameelt Euroopa Kohtu selgituse üle, et energiaharta lepingus sisalduvaid investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamise sätteid ei kohaldata ELi-siseste vaidluste korral, ning selle üle, et ajakohastatud energiaharta lepingusse on lisatud põhimõte, et investori ja riigi vaheliste vaidluste lahendamist käsitlevaid sätteid ei kohaldata sama piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsiooni liikmete suhtes; väljendab aga muret võimaluse pärast, et vahekohtunikud võivad ikkagi otsustada ELi-siseseid vaidlusi arutada ning et Rahvusvahelise Investeeringuvaidluste Lahendamise Keskuse reeglite kohased juhtumid pööratakse endiselt täitmisele teiste riikide kohtutes; märgib murega, et Achmea kohtuasjas tehtud otsus ei ole takistanud vahekohtutel seda otsust korduvalt eiramast ja ELi sisevaidlustega tegelemast; väljendab heameelt komisjoni esitatud omavahelise kokkuleppe eelnõu üle, milles selgitatakse, et energiaharta leping ja selle aegumisklausel ei kehti ega pole kunagi kehtinud ELi-siseses kontekstis; nõuab tungivalt, et kõik liikmesriigid sellised lepingud võimalikult kiiresti ratifitseeriksid; kutsub komisjoni üles pöörduma partnerriikide poole ja tegema ettepaneku teise lepingu sõlmimiseks, mis võimaldaks ELi-välistel energiaharta lepingu osalistel, kes soovivad lepingust taganeda, vastastikuse koostöö alusel aegumisklausel neutraliseerida;

17. võtab teadmiseks, et energiaharta lepingu ajakohastamist toetada soovivatel ELi liikmesriikidel puudub kvalifitseeritud häälteenamus, mis on toonud kaasa ajakohastamispüüdluste kokkuvarisemise; on arvamusel, et ei EL ega ka selle liikmesriigid ei saa jääda kehtiva energiaharta lepingu osaliseks, kuna see ei ole ELi õiguse ja poliitikaga kooskõlas;

18. kordab oma üleskutset komisjonile ja liikmesriikidele alustada ettevalmistusi energiaharta lepingust koordineeritud taganemiseks ja lepingu sõlmimiseks, millega välistatakse aegumisklausli kohaldamine huvitatud lepinguosaliste vahel; tuletab meelde, et EL saab ajakohastatud energiaharta lepingu ratifitseerida üksnes parlamendi lõplikul nõusolekul ning et parlament kaalub oma varasemaid seisukohti ja ajakohastamise puudusi, kui seda taotletakse; on seisukohal, et parlament toetab ELi lahkumist energiaharta lepingust, kui tema nõusolekut taotletakse;

19. tervitab Poola, Hispaania, Madalmaade, Prantsusmaa, Sloveenia, Saksamaa ja Luksemburgi valitsuse kavatsust energiaharta lepingust taganeda ning märgib, et enamikul juhtudel on otsus tehtud ajakohastamise protsessi tulemuste põhjal;

20. rõhutab vajadust tegutseda koordineeritult, et olla taganemisläbirääkimistel tugevamal positsioonil, piirata aegumisklausli negatiivset mõju ja tõhusalt ennetada ELi-siseseid vaidlusi; nõuab tungivalt, et komisjon alustaks viivitamata menetlust ELi taganemiseks energiaharta lepingust, ning palub, et nõukogu toetaks sellist ettepanekut; on veendunud, et see on ELi jaoks parim võimalus saavutada õiguskindlus ning vältida seda, et energiaharta leping ohustab ELi kliima- ja energiajulgeoleku eesmärke veelgi;

21. peab kahetsusväärseks, et alternatiivina mitterahuldavatele tulemustele või ajakohastamisprotsessi nurjumisele ei ole komisjon niisugust kooskõlastatud taganemist asjakohaselt ette valmistanud ega jaganud teema kohta vähimatki teavet, seda vaatamata parlamendi esitatud mitmele nõudmisele alates ajakohastamisläbirääkimiste algusest;

22. juhib tähelepanu järjepidevuse puudumisele mõne liikmesriigi energiaharta lepingu suhtes võetud seisukohtade ja nende kahepoolsete investeerimislepingute vahel, mis kaitsevad endiselt fossiilkütustesse tehtavaid investeeringuid ja aegunud sätteid, mis on vastuolus ELi eesmärkide ja väärtustega;

23. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, energiaharta lepingu sekretariaadile ning energiaharta lepingu liikmesriikide valitsustele.